

СЛУЧИ СЕ

Снимка: Мария Русева
Худ. оформление: Таня Дечева, Николай Генов

КОМПАРАТИВИСТИКАТА В ОБРАЗОВАНИЕТО

(Кръгла маса на тема „Сравнителното литературознание в контекста на съвременното филологическо образование“)

Тиха Бончева

Софийски университет „Св. Климент Охридски“

На 01.12.2018 г. в Нова конферентна зала на СУ „Св.Климент Охридски“ се проведе работна кръгла маса на тема „Сравнителното литературознание в контекста на съвременното филологическо образование“. Тя представлява заключителен етап от научноизследователски проект на тема „Дисциплината „История на славянските литератури“ в контекста на съвременното академично филологическо образование“ към Фонд Научни изследвания на Софийския университет.

В началото на обсъжданията проф. д-р Амелия Личева в доклада си на тема „Тезиси към някои виждания за хуманитаристиката днес“ отвори говоренето за това доколко сравнителното литературознание може да се включи по-активно в реформирането на хуманитаристиката като цяло, за межкултурния диалог и мястото на превода в него. Проф. Личева представи накратко вижданията на изследователи като Джелал Кадир, Гаятри Спивак, Франко Морети, Дейвид Дамрош, Ребека Уолковиц, Джонатан Кълър, Линда Хътчън и Емили Апгър за настоящето и бъдещето на компаративистиката и за нейното място в съвременното общество; изведе и връзката между сравнителното литературознание и културния и политически живот. Като ключови тук проф. Личева откри понятия като *идентичност, съпоставимост и възможност за съпоставимост, съпоставителна критика, идеологически абсолютизъм, деполитизация на литературата, глобализация* и др.

Доц. д-р Огнян Ковачев говори за „Понятието Западноевропейска литература – десет години по-късно“. Започвайки от названието и съдържанието на дисциплината „западноевропейска литература“, той стигна до въпроса за възможните подходи при нейното преподаване, а и до по-широката тема за употребите на историята в българското хуманитарно пространство. Откроени бяха и промените в литературния канон и съответно неговото академично преподаване. Доц. Ковачев проблематизира

напрежението между понятия като *национална* и *световна/ западноевропейска/ глобална* литература. Като основен посредник в изграждането на канона извън домашната литература бе отбелязан преводът. В заключение доц. Ковачев обърна внимание на западноевропейската литература като университетска дисциплина – на проблематичността на наименованието и на колебанията около това как да бъде представено взаимодействието между различните традиции в нейното преподаване.

В доклада си на тема „История на славянските литератури“ – днешни перспективи пред една традиционна филологическа дисциплина“ доц. д-р Ани Бурова проследи в исторически план появата и различните етапи в развитието на дисциплината, като открие и връзката, която тя има с въпроса за културната идентичност. Доц. Бурова коментира предизвикателствата, пред които е изправено съвременното преподаване на подобни обхватни съпоставителни дисциплини, като обърна внимание не само на възможните избори при структурирането на съответните курсове, но и на проблема за отстояването на техния статут в съвременния академичен контекст. Като важен бе изведен въпросът за това как се осъществява съпоставителният ракурс при преподаването на славянски литератури.

Темата на доц. д-р Ина Христова за „Южнославянското сравнително литературознание – проблеми и предизвикателства“ обърна внимание на преструктурирането на литературното пространство в южнославянските литератури. Самото понятие „южнославянски литератури“ бе определено като описателно и по-скоро концептуално и като свързано с идеята за културна общност. Доц. Христова анализира сложните отношения между литературата и политиката; подчерта линиите на оразличаване, но и на споделяне на сходния литературноисторически опит в южнославянска среда и открие необходимостта от постоянна актуализация на курсовете по южнославянски литератури.

Изложението на проф. д-р Румяна Станчева „Сравнителното балканско литературознание в Софийския университет“ представи литературите на т.нар. балканския езиков съюз (гръцка, албанска и румънска). Като важни за балканската среда проф. Станчева изведе както променливата политическа география на региона, така и интензивния диалог със западноевропейските литератури. В този контекст относително рядко е вглеждането в съседните балкански литератури. Проф. Станчева подчерта силната зависимост на балканските литератури от превода. Един от аспектите в доклада беше свързан с преподаването на сравнително литературознание в

специалността *Балканистика* в Софийския университет, където дисциплината се възприема като осмисляща взаимовръзките между много различни по своя характер литератури.

Сравнителното литературознание за нефилолози бе разгледано и през опита на доц. д-р Морис Фадел от Нов Български университет. Един от фокусите в неговото изложение бе свързан с отношението между литературата и нейното преподаване и пазарната среда, с която частният университет се съобразява. Той посочи общообразователните курсове като възможност за живот на хуманитаристиката. Доц. Фадел анализира начините, по които „работи“ или „не работи“ литературният канон в случаите, в които се преподава съвременна литература. Именно при такива ситуации според него оперативно се оказва съпоставителното литературознание.

Сходни възгледи бяха застъпени и в тезата на доц. д-р Йордан Ефтимов относно „Големите книги на славянските литератури – XX век“ в НБУ: възможности и ограничения на един курс, опрян върху творбите“. Прагматичният подход на неговото изложение имаше за цел да представи една възможност за преподаване на сравнително литературознание, при която се редуват хронологическият принцип и интердисциплинарният подход, литература и политика, литература и природни катаклизми и др.

Във втората част на кръглата маса екипът на проекта – д-р Славея Димитрова, д-р Владимир Колев, Борис Илиев и доц. д-р Ани Бурова (ръководител на проекта) – представи резултатите от изследването в доклад-презентация на тема „Моделите на преподаване на сравнителни литературни дисциплини в актуалния академичен контекст“. Разграничени бяха пет модела на преподаване според съдържанието на курсовете: компаративистични в теоретичен план; компаративистични дисциплини с литературноисторически характер; компаративистични дисциплини с културнопространствен и ареален обхват; тематични дисциплини; интердисциплинарни курсове. За целта на изследването са проучени учебните планове и програми на над 70 университета в България, Европа, САЩ и Канада, както и на някои университети в Южна Америка и Азия.

Част от кръглата маса беше и дискусиата върху проблемите, засегнати в докладите и изказванията на участниците. Въпросите, които бяха обсъдени, бяха свързани с мястото, което обемните диахронни курсове и тематичните такива заемат в съвременното филологическо образование; съдържанието и обхвата на съпоставителните дисциплини; структурата на учебните планове в различните

филологически специалности и неизбежните ограничения, които произхождат от тях; преподавателските избори на автори и текстове; структурирането на литературния канон и съобразяването с него в преподаването. Част от изказванията коментираха подходите при академичното преподаване на литература, възможностите да бъде избегнат рискът младите хора да схващат литературата като принадлежаща на миналото и да я възприемат като част от съвременната култура.